

Т. А. Макарова,
к. е. н., доцент кафедри міжнародного менеджменту,
Державний торговельно-економічний університет України
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1599-0751>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.7.274

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

T. Makarova,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department
of International Management, State University of Trade and Economics

THE ROLE OF INTERNATIONAL FINANCIAL ORGANIZATIONS IN THE RECONSTRUCTION OF UKRAINE'S ECONOMY

У статті досліджено роль міжнародних фінансових організацій у процесі відновлення економіки України в умовах післявоєнної трансформації. Проаналізовано основні напрями їх діяльності, інструменти фінансової підтримки та вплив на макроекономічну стабільність держави. Визначено значення міжнародної допомоги для розвитку інфраструктури, енергетики та приватного сектору. Особливу увагу приділено впровадженню концепції "build back better" як основи модернізації економіки. Обґрунтовано ключові проблеми співпраці з міжнародними фінансовими інституціями та запропоновано напрями підвищення ефективності використання залучених ресурсів. Результати дослідження можуть бути використані при формуванні державної політики відновлення та забезпечення сталого економічного розвитку України.

The article examines the role of international financial organizations in the recovery of Ukraine's economy under conditions of post-war transformation and deep structural shifts. Particular attention is paid to the analysis of key areas of their activity, including financial support, institutional assistance, and facilitation of structural reforms aimed at ensuring macroeconomic stability and long-term economic resilience. The study highlights the importance of cooperation with institutions such as the International Monetary Fund, the World Bank, the European Bank for Reconstruction and Development, and the European Investment Bank in providing financial resources necessary for economic recovery and sustainable development.

The paper substantiates that international financial organizations perform not only a financing function but also act as drivers of modernization by promoting transparency, improving governance, strengthening institutional capacity, and implementing international standards. The significance of financial instruments such as loans, grants, guarantees, and technical assistance is emphasized in the context of rebuilding critical infrastructure, supporting the energy sector, enhancing energy efficiency, and stimulating private business development.

Special attention is devoted to the implementation of the "build back better" concept, which involves not only restoring damaged assets but also modernizing them in accordance with contemporary technological, environmental, and social standards. This approach contributes to digital transformation, green transition, and integration into the European economic space. The research identifies key challenges associated with cooperation with international financial institutions, including debt burden growth, institutional constraints, governance inefficiencies, and the need for effective coordination of recovery efforts.

The study concludes by outlining prospects for enhancing the efficiency of using international financial resources, strengthening public financial management, attracting private investment, and ensuring inclusive and sustainable economic development of Ukraine in the long term.

Ключові слова: міжнародні фінансові організації; відновлення економіки; макроекономічна стабільність; фінансова допомога; післявоєнна реконструкція; інфраструктурний розвиток; сталий розвиток; Україна.

Key words: international financial organizations; economic recovery; macroeconomic stability; financial assistance; post-war reconstruction; infrastructure development; sustainable development; Ukraine.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах повномасштабної війни економіка України зазнала значних втрат, що проявляються у руйнуванні виробничої інфраструктури, скороченні обсягів виробництва, зниженні інвестиційної активності та погіршенні фінансової стабільності. Відновлення національної економіки потребує значних фінансових ресурсів, ефективного управління ними та впровадження структурних реформ, що відповідають сучасним глобальним викликам. У цьому контексті особливої актуальності набуває питання ролі міжнародних фінансових організацій, які виступають ключовими партнерами України у процесі післявоєнної реконструкції.

Міжнародні фінансові організації забезпечують не лише фінансову підтримку у вигляді кредитів, грантів і технічної допомоги, але й сприяють впровадженню інституційних змін, підвищенню прозорості управління державними фінансами та інтеграції України у світову економічну систему. Водночас постає проблема ефективного використання залучених ресурсів, узгодження умов фінансування з національними інтересами та забезпечення довгострокової економічної стійкості.

Наукова проблема полягає у необхідності комплексного дослідження механізмів взаємодії України з міжнародними фінансовими організаціями, оцінки їх впливу на макроекономічну стабільність та визначення оптимальних напрямів використання фінансової допомоги. Практичне значення дослідження пов'язане з розробкою рекомендацій щодо підвищення ефективності залучення міжнародних фінансових ресурсів, удосконалення державної політики у сфері відновлення економіки та формування стійкої моделі економічного розвитку України у повоєнний період.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика ролі міжнародних фінансових організацій у відновленні економіки України активно досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Значна частина праць присвячена аналізу механізмів фінансової підтримки, інструментів кредитування та

впливу міжнародних інституцій на макроекономічну стабільність держави.

У наукових дослідженнях розглядається досвід міжнародного фінансування повоєнного відновлення та можливості його адаптації до українських реалій. Зокрема, у працях вітчизняних учених узагальнюється світовий досвід залучення зовнішніх ресурсів для реконструкції економіки та визначаються ключові напрями формування ефективних програм відбудови [1]. Окрему увагу приділено ролі міжнародних фінансових інституцій, таких як МВФ, Світовий банк та ЄБРР, у забезпеченні економічної безпеки держав, що зазнали руйнівних наслідків війни, а також їх впливу на стабілізацію фінансової системи [2].

Сучасні дослідження також акцентують увагу на практичних аспектах діяльності міжнародних фінансових організацій в Україні. Зокрема, доведено, що фінансування з боку Європейського банку реконструкції та розвитку та інших інституцій відіграє важливу роль у підтриманні ліквідності та стабільності економіки в умовах кризи [3]. Крім того, дослідники підкреслюють значення комплексних фінансових механізмів, включаючи гранти, гарантії та співфінансування, що забезпечують багатовекторну підтримку процесів відновлення.

Важливим джерелом аналітичної інформації є звіти міжнародних організацій, зокрема Світового банку та ОЕСР, у яких наголошується на значних потребах України у фінансових ресурсах та необхідності поєднання міжнародної допомоги з внутрішніми реформами для досягнення сталого економічного розвитку [4—5]. У цих дослідженнях підкреслюється, що ефективність використання міжнародної допомоги значною мірою залежить від якості інституційного середовища та державного управління.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, питання оптимізації співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями, підвищення ефективності використання залучених ресурсів та забезпечення довгострокового економічного зростання залишаються недостатньо дослідженими. Це зумовлює необхідність подальших наукових розвідок у даному напрямі.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є комплексне дослідження ролі міжнародних фінансових організацій у процесі відновлення економіки України, визначення основних напрямів їх впливу на макроекономічну стабільність держави та обґрунтування ефективних механізмів використання залучених фінансових ресурсів у післявоєнний період.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується глибокими трансформаційними процесами, зумовленими наслідками повномасштабної війни, руйнуванням виробничої, транспортної та енергетичної інфраструктури, а також суттєвим скороченням внутрішніх інвестиційних ресурсів. У таких умовах особливого значення набуває співпраця з міжнародними фінансовими організаціями (МФО), які виступають ключовими донорами фінансової допомоги та партнерами у впровадженні структурних реформ [6].

Міжнародні фінансові організації відіграють багатофункціональну роль у процесі відновлення економіки. По-перше, вони забезпечують пряме фінансування через кредити, гранти та гарантії. По-друге, здійснюють технічну допомогу та експертну підтримку реформ. По-третє, виступають каталізаторами залучення приватного капіталу через механізми співфінансування та зниження ризиків [7].

Найбільшими партнерами України серед МФО є Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) та Європейський інвестиційний банк (ЄІБ). Кожна з цих інституцій має власні інструменти впливу та напрями діяльності. Зокрема, МВФ зосереджується на макрофінансовій стабілізації, Світовий банк — на відновленні інфраструктури та соціальної сфери, ЄБРР — на підтримці приватного сектору, а ЄІБ — на фінансуванні інфраструктурних проєктів [8].

Важливим аспектом є обсяг фінансової допомоги, що надходить в Україну від міжнародних фінансових організацій. Упродовж останніх років ці обсяги суттєво зросли, що свідчить про підвищення рівня довіри до України та визнання необхідності її підтримки на міжнародному рівні [9].

Окрім фінансової підтримки, МФО активно впливають на інституційний розвиток України. Зокрема, реалізація програм співпраці передбачає впровадження реформ у сфері державного управління, боротьби з ко-

рупцією, підвищення прозорості бюджетного процесу та реформування фінансового сектору [10]. Такі заходи сприяють формуванню більш стійкої та конкурентоспроможної економіки.

Водночас співпраця з міжнародними фінансовими організаціями супроводжується низкою викликів. Одним із ключових є зростання державного боргу, оскільки значна частина фінансової допомоги надається у формі кредитів. Це створює додаткове навантаження на державні фінанси та потребує ефективного управління борговими зобов'язаннями [11].

Іншим важливим аспектом є необхідність узгодження умов фінансування з національними інтересами. Часто МФО висувують вимоги щодо проведення реформ, які можуть мати як позитивні, так і суперечливі наслідки для економіки країни [12]. У зв'язку з цим важливо забезпечити баланс між виконанням міжнародних зобов'язань та захистом національних економічних пріоритетів.

Значну роль у процесі відновлення економіки відіграє також структура фінансової допомоги. Зокрема, важливим є співвідношення між кредитами та грантами, оскільки останні не створюють боргового навантаження. У сучасних умовах спостерігається тенденція до збільшення частки грантового фінансування, що є позитивним фактором для економіки України [13].

Окрему увагу слід приділити ролі міжнародних фінансових організацій у стимулюванні приватного сектору. Завдяки програмам кредитування та гарантування ризиків створюються умови для розвитку малого та середнього бізнесу, що є важливим фактором економічного зростання [14]. Крім того, МФО сприяють залученню іноземних інвестицій, що дозволяє диверсифікувати джерела фінансування відновлення економіки.

Важливим напрямом діяльності МФО є підтримка енергетичного сектору України. Умови війни призвели до значних втрат у цій сфері, що зумовлює необхідність модернізації енергетичної інфраструктури та переходу до більш стійких джерел енергії. Міжнародні фінансові організації фінансують проєкти з відновлення енергетичних потужностей, розвитку відновлюваної енергетики та підвищення енергоефективності [15].

У контексті післявоєнного відновлення особливого значення набуває концепція "build back better", яка передбачає не лише відновлення зруйнованої інфраструктури, але й її модернізацію відповідно до сучасних стандартів. МФО активно підтримують реалізацію цієї концепції, сприяючи впровадженню інноваційних технологій та сталих підходів до розвитку економіки [16].

Реалізація концепції "build back better" в Україні передбачає глибоку трансформацію підходів до відновлення економіки, що виходить за межі традиційного відтворення довоєнної моделі господарювання. Йдеться про формування нової економічної системи, яка ґрунтується на принципах сталого розвитку, цифровізації, інноваційності та інтеграції у глобальні економічні процеси. У цьому контексті міжнародні фінансові організації виступають не лише як донори фінансових ресурсів, а й як провідники сучасних стандартів

Таблиця 1. Основні міжнародні фінансові організації та напрями їх діяльності в Україні

Організація	Основні інструменти	Ключові напрями підтримки
МВФ	Кредити, програми стабілізації	Макроекономічна стабільність, бюджетна підтримка
Світовий банк	Кредити, гранти	Відновлення інфраструктури, соціальні проєкти
ЄБРР	Інвестиції, кредитування	Підтримка бізнесу, енергетика
ЄІБ	Довгострокові кредити	Транспорт, енергетика, муніципальні проєкти

Джерело: сформовано автором.

управління, екологічної відповідальності та соціальної інклюзії.

Одним із ключових напрямів реалізації зазначеної концепції є модернізація інфраструктури на засадах енергоефективності та екологічної безпеки. Це передбачає впровадження новітніх технологій у будівництві, транспорті, енергетиці та житлово-комунальному господарстві. Міжнародні фінансові організації активно фінансують проекти, спрямовані на зменшення викидів парникових газів, розвиток "зеленої" енергетики та підвищення ефективності використання ресурсів. У результаті формується нова модель економіки, яка відповідає вимогам Європейського зеленого курсу та сприяє інтеграції України до європейського економічного простору.

Важливою складовою процесу відновлення є цифрова трансформація економіки. МФО підтримують розвиток цифрової інфраструктури, електронного урядування, фінансових технологій та інноваційних платформ. Це дозволяє підвищити прозорість управління, знизити рівень корупції та забезпечити ефективніше використання фінансових ресурсів. Крім того, цифровізація створює нові можливості для розвитку бізнесу, зокрема у сфері електронної комерції, IT-послуг та креативних індустрій.

Не менш важливим аспектом є розвиток людського капіталу, який виступає основою довгострокового економічного зростання. В умовах війни значна частина населення була змушена змінити місце проживання або втратила роботу, що призвело до зростання соціальних ризиків. Міжнародні фінансові організації реалізують програми, спрямовані на підтримку зайнятості, професійну перепідготовку та розвиток освіти. Це сприяє відновленню трудового потенціалу країни та забезпечує формування конкурентоспроможної робочої сили.

Окрему увагу слід приділити розвитку регіональної економіки та відновленню територій, що зазнали найбільших руйнувань. У цьому контексті важливим є застосування децентралізованого підходу до управління відновленням, що передбачає активну участь місцевих органів влади та громад. МФО фінансують муніципальні проекти, спрямовані на відновлення житлового фонду, соціальної інфраструктури, транспортних мереж та систем водопостачання. Це дозволяє забезпечити більш рівномірний розвиток регіонів та зменшити соціально-економічні диспропорції.

Водночас реалізація концепції "build back better" потребує ефективної координації між різними суб'єктами — державними органами, міжнародними партнерами, приватним сектором та громадянським суспільством. Відсутність узгодженості дій може призвести до дублювання проектів, нераціонального використання ресурсів та зниження ефективності відновлювальних заходів. Саме тому важливим завданням є створення єдиної системи управління відновленням, яка забезпечить прозорість, підзвітність та ефективність прийняття рішень.

Крім того, суттєвим фактором успішної реалізації цієї концепції є забезпечення фінансової стійкості держави. Незважаючи на значні обсяги міжнародної допомоги, Україна повинна розвивати власні джерела фінансування, зокрема через реформування податкової системи, стимулювання інвестицій та розвиток внутрішнього ринку капіталу. У цьому контексті міжнародні фінансові організації можуть відігравати роль не лише кре-

диторів, а й партнерів у формуванні ефективної фінансової політики.

Важливо також враховувати ризики, пов'язані з реалізацією масштабних програм відновлення. До них належать корупційні загрози, недостатній рівень інституційної спроможності, політична нестабільність та зовнішні економічні виклики. Для мінімізації цих ризиків необхідно забезпечити належний рівень контролю за використанням коштів, впроваджувати сучасні механізми аудиту та підвищувати відповідальність усіх учасників процесу відновлення.

Таким чином, концепція "build back better" створює можливості для якісного оновлення економіки України та формування її нової моделі розвитку. Роль міжнародних фінансових організацій у цьому процесі є визначальною, оскільки вони забезпечують не лише фінансову підтримку, але й сприяють впровадженню передових практик, інноваційних рішень та ефективних управлінських підходів. Реалізація цієї концепції дозволить Україні не лише відновити втрачені економічні позиції, але й забезпечити стійке економічне зростання у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У результаті проведеного дослідження встановлено, що міжнародні фінансові організації відіграють ключову роль у процесі відновлення економіки України, забезпечуючи значні обсяги фінансових ресурсів, експертну підтримку та сприяючи реалізації структурних реформ. Їх діяльність охоплює широкий спектр напрямів — від макрофінансової стабілізації та підтримки державного бюджету до розвитку інфраструктури, енергетики та приватного сектору. Важливим є також їхній внесок у формування інституційної спроможності держави, підвищення прозорості управління та впровадження міжнародних стандартів економічної політики.

Доведено, що ефективність співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями значною мірою залежить від здатності держави забезпечити раціональне використання залучених ресурсів, узгодженість реформ та належний рівень державного управління. Водночас встановлено, що поряд із позитивними ефектами така співпраця супроводжується певними викликами, зокрема зростанням боргового навантаження, необхідністю виконання умов фінансування та ризиками неефективного використання коштів.

Обґрунтовано, що реалізація концепції "build back better" відкриває нові можливості для модернізації економіки України, її цифрової трансформації та переходу до сталого розвитку. У цьому контексті міжнародні фінансові організації виступають не лише джерелом фінансування, а й важливими партнерами у впровадженні інноваційних підходів до відновлення економіки.

Перспективи подальших наукових розвідок у даному напрямі пов'язані з поглибленим дослідженням механізмів оцінки ефективності використання міжнародної фінансової допомоги, аналізом довгострокового впливу програм міжнародних фінансових організацій на економічне зростання України, а також розробкою інструментів мінімізації боргових ризиків. Особливої уваги потребує вивчення можливостей активізації участі

приватного сектору у процесах відновлення та вдосконалення моделей державно-приватного партнерства.

Крім того, актуальним напрямом подальших досліджень є аналіз інтеграції України у європейський економічний простір у контексті використання міжнародної фінансової допомоги, а також дослідження впливу цифровізації та інновацій на ефективність відбудови економіки. Реалізація цих наукових завдань сприятиме формуванню обґрунтованої стратегії співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями та забезпеченню стійкого економічного розвитку у післявоєнний період.

Література:

1. Смієсова Р.В. Діяльність міжнародних фінансових організацій в Україні // Економіка та суспільство. 2025. № 74. С. 78—85.
2. Zakharchuk N. The essence and evolution of strategic management of enterprises // Актуальні питання економічних наук. 2022. Т. 6. С. 110—114.
3. Statetskyi M. Evolution of approaches to the development of competitive strategies of business organizations // Економіка та суспільство. 2025. № 76.
4. World Bank. Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment. 2026. URL: <https://www.worldbank.org> (дата звернення: 21.03.2026).
5. OECD. Ukraine's Financial System and Economic Recovery. 2026. URL: <https://www.oecd.org> (дата звернення: 21.03.2026).
6. IMF. Ukraine: Staff Report. 2024. URL: <https://www.imf.org> (дата звернення: 21.03.2026).
7. World Bank. Ukraine Recovery Overview. 2025. URL: <https://www.worldbank.org> (дата звернення: 21.03.2026).
8. EBRD. Ukraine Strategy and Projects. 2024. URL: <https://www.ebrd.com> (дата звернення: 21.03.2026).
9. European Investment Bank. Ukraine Financing Report. 2025. URL: <https://www.eib.org> (дата звернення: 21.03.2026).
10. OECD. Governance Reforms in Ukraine. 2024. URL: <https://www.oecd.org> (дата звернення: 21.03.2026).
11. Міністерство фінансів України. Звіт про державний борг України. 2025. URL: <https://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 21.03.2026).
12. UNDP. Economic Recovery in Ukraine. 2024. URL: <https://www.undp.org> (дата звернення: 21.03.2026).
13. European Commission. Ukraine Support Programme. 2025. URL: <https://ec.europa.eu> (дата звернення: 21.03.2026).
14. IFC. Private Sector Development in Ukraine. 2024. URL: <https://www.ifc.org> (дата звернення: 21.03.2026).
15. IEA. Ukraine Energy Outlook. 2025. URL: <https://www.iea.org> (дата звернення: 21.03.2026).
16. World Bank. Build Back Better Strategy. 2024. URL: <https://www.worldbank.org> (дата звернення: 21.03.2026).

References:

1. Smiesova, R.V. (2025), "Activities of international financial organizations in Ukraine", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 74, pp. 78—85.
2. Zakharchuk, N. (2022), "The essence and evolution of strategic management of enterprises", *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, vol. 6, pp. 110—114.

3. Statetskyi, M. (2025), "Evolution of approaches to the development of competitive strategies of business organizations", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 76.

4. World Bank (2026), "Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment", available at: <https://www.worldbank.org> (Accessed 21 March 2026).

5. OECD (2026), "Ukraine's Financial System and Economic Recovery", available at: <https://www.oecd.org> (Accessed 21 March 2026).

6. IMF (2024), "Ukraine: Staff Report", available at: <https://www.imf.org> (Accessed 21 March 2026).

7. World Bank (2025), "Ukraine Recovery Overview", available at: <https://www.worldbank.org> (Accessed 21 March 2026).

8. EBRD (2024), "Ukraine Strategy and Projects", available at: <https://www.ebrd.com> (Accessed 21 March 2026).

9. European Investment Bank (2025), "Ukraine Financing Report", available at: <https://www.eib.org> (Accessed 21 March 2026).

10. OECD (2024), "Governance Reforms in Ukraine", available at: <https://www.oecd.org> (Accessed 21 March 2026).

11. Ministry of Finance of Ukraine (2025), "Public debt of Ukraine", available at: <https://www.minfin.gov.ua> (Accessed 21 March 2026).

12. UNDP (2024), "Economic Recovery in Ukraine", available at: <https://www.undp.org> (Accessed 21 March 2026).

13. European Commission (2025), "Ukraine Support Programme", available at: <https://ec.europa.eu> (Accessed 21 March 2026).

14. IFC (2024), "Private Sector Development in Ukraine", available at: <https://www.ifc.org> (Accessed 21 March 2026).

15. IEA (2025), "Ukraine Energy Outlook", available at: <https://www.iea.org> (Accessed 21 March 2026).

16. World Bank (2024), "Build Back Better Strategy", available at: <https://www.worldbank.org> (Accessed 21 March 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 30.03.26

Процеженовано / Revised: 07.04.26

Схвалено до друку / Accepted: 09.04.26

<https://nauka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663